

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان :

نقش دعا برای سلامتی امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در تربیت انسان

استاد راهنما:

هاجر منصوری

گروه: گل نرگس

نویسندگان:

الناز ترخان، راضیه منصوری، زهرا شریفی صحنه سرائی

مدرسه علمیه شهید مطهری (ره) تنکابن مازندران

چکیده:

امروزه همه انسان ها در سراسر عالم و در میان تمام ادیان و مذاهب به دنبال رسیدن به آرزویی بزرگ هستند. رسیدن به این آرزو، نقطه ی اشتراک میان تمام انسانهاست و آن وجود منجی ای است که تمامی حالات و رفتارش بر پایه ی عدالت و برابری باشد منجی ای فرهیخته و عادل که واسطه بین آسمان و زمین و خلیفه و جانشین خداوند در زمین است. لذا برای دستیابی و رسیدن به چنین جامعه های باید انسان های منتظر زمینه های ظهور او را آماده و سمت و سوی حرکتشان به سمت فرهنگ سازی و زمینه چینی حکومت این موعود باشد. در این مقاله سعی شده از میان مؤلفه های متعدد و گوناگون و با بررسی روایات وارد شده نقش دعا در فرهنگ انتظار و تاثیر آن در تربیت انسان ها از نظر اخلاقی و اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد.

کلیدواژه: دعا، سلامتی، امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، تربیت

یکی از مهمترین مناسک دینی که در ادیان مختلف به آن سفارش شده دعاست و انسان با آغاز تفکر در باب خدا و آفرینش جهان به نقش دعا به عنوان وسیله ارتباط او با خالق خود آگاهی یافته است. از اهمیت و ضرورت دعا همین بس که خداوند در حدیث قدسی خطاب به حضرت موسی می فرماید: «ای موسی از من مانند کسی سوال کن که خود را به وی نیازمند می دانی حتی علف گوسفندان خود و نمک خمیرت را از من بخواه».

دعا در زندگی، تنها به ادیان آسمانی و غیر آسمانی منحصر نیست بلکه از دیرباز این مساله مورد توجه فلاسفه یونان باستان نیز واقع بوده است ولی در ادیان یهود و مسیحیت و اسلام نقش تاثیر گذار دعا به عنوان مراسمی عبادی مورد توجه بوده است.

از آنجایی که هدف از دعا در همه ادیان آرامش روحی و تقرب با خداست اما امروزه توجه به معنویت با گسترش رو به افزون فن آوری و خطرهای و آفات ناشی از آن شتاب بیشتری گرفته است و در این دنیای ماشینی انسان خود را در محاصره بی پایان از مکاتب مادی و اندیشه های متضاد یافته است به همین دلیل است که برای رهایی از این دنیای نابود کننده خود را نیازمند پناهگاهی دائمی می بینند. در تعالیم پیشوایان دین، دعا اسلحه پیامبران، سپر و سلاح مؤمن، مغز همه عبادات و حلقه ارتباط خالق و مخلوق معرفی شده است.

امام صادق(علیه السلام) درباره نقش دعا در تعجیل فرج و برای تشویق شیعیان به این امر حیاتی و مهم فرمودند: «وقتی عذاب و سختی بر بنی اسرائیل طولانی شد. چهل روز به درگاه خدا گریه و ناله کردند. خداوند متعال به موسی و هارون(علیهما السلام) وحی فرمود: که آن ها را از دست فرعون نجات دهند و این در حالی بود که از چهارصد سال (عذاب)، صد و هفتاد سال باقی مانده بود و خداوند متعال به واسطه

دعای بنی اسرائیل از آن صد و هفتاد سال صرف نظر نمود.»

آن گاه امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «همچنین شما (شیعیان) اگر این عمل (یعنی گریه و دعا کردن برای تعجیل فرج) را انجام دهید، خداوند قطعاً فرج و گشایش ما را می رساند و اگر انجام ندهید (و دست روی دست بگذارید و بی تفاوت بمانید) این امر به نهایت خود می رسد. مقاله حاضر به نقش دعا برای سلامتی امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در تربیت انسان می پردازد و آن را از نظر اخلاقی و اجتماعی مورد بررسی قرار می دهد.

فهرست مطالب:

فصل اول: کلیات

الف) طرح تحقیق.....	۲
۱. بیان مسئله.....	۲
۲. اهداف تحقیق.....	۳
۳. اهمیت و ضرورت.....	۳
۴. پیشینه :.....	۴
ب) مفهوم شناسی.....	۶
۱. دعا در لغت و اصطلاح.....	۶
۲. مفهوم شناسی واژه تربیت.....	۷
- تربیت در لغت.....	۷
- تربیت در اصطلاح.....	۱۰

فصل دوم: نقش دعا در تربیت اخلاقی

الف: تربیت شناختی.....	۱۳
۱. شناخت خداوند.....	۱۳
۲. جایگاه حجت و ولیّ الهی.....	۱۴
۳. شناخت مقام و جایگاه امام.....	۱۵
۴. قدردانی و سپاس.....	۱۷
ب: تربیت عاطفی.....	۱۸

نتیجه

نیایش و دعا زیباترین شکل ارتباط با خالق هستی به شمار می رود و یکی از مهمترین راه های قُرب و نزدیکی به خداوند می باشد. شخص دعا کننده برای رساندن دعای خود به مرحله اجابت باید به شرایط ایمانی خاصی برسد که این شرایط اسباب رشد و تعالی وی را فراهم نماید. دعا برای امام زمان که از بهترین و برترین اعمال عبادی شناخته شده از طرف ائمه معرفی گردیده است که عمل به آن آثار تربیتی بسیاری در بعد فردی و اجتماعی را به همراه دارد. به سبب انجام این دعا و با عنایت به ساحت مقدس حضرت امام زمان می توان مکارم اخلاق را در خود ایجاد کرد. چرا که خداوند قرآن و اهل بیت را از طرف پیامبر در بین ما به امانت گذاشته، و دعا برای سلامتی حضرت در حقیقت حفظ و نگهداری این امانت مهم است و باعث بهبود رشد اخلاقی انسان در زندگی مادی و معنوی خواهد شد.

منابع

۱. احمد بن فارس، معجم مقاییس اللغة ، ج ۲، محقق : عبدالسلام محمد هارون، قم، مکتب الاعلام اسلامی، بی تا، اول.
۲. اسماعیلی یزدی، شیخ عباس، ینابیع الحکمه، مسجد مقدس جمکران، شعبان ۱۴۲۴ ه. ق.
۳. باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، سیزدهم، تهران، مدرسه، ۱۳۸۵
۴. بالادستیان، محمد امین، حائری پور، محمد مهدی، یوسفیان، مهدی، نگین آفرینش، ج ۱، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(ع)، قم، ۱۳۸۷.
۵. باندورا، آلبرت نظریه های یادگیری، ترجمه فرهاد ماهر، تهران، نشر راهگشا، بی تا
۶. بخش مهدویت سایت تبیان، دعای امام عصر (عج) برای دعا کنندگان فرج، ۹۷/۱۰/۴
۷. بررسی سندی دعای سلامت امام زمان (عج)، مجله انتظار، شماره ۱۸، بهار و تابستان ۱۳۸۵، به نقل <https://hawzah.net/fa/Magazine/View/3301/6049/63557>
۸. بشیر، حسن، موذن، کاظم، الگوی ارتباطی و فرهنگی دعا در فرهنگ اسلامی، شیعی با تاکید بر ادعیه صحیفه، پاییز و زمستان ۹۳، دوفصلنامه علمی پژوهشی دین و ارتباطات، شماره دوم، دسترسی ۹۷/۹/۴
۹. پایگاه اطلاع رسانی حوزه، یازده نکته از دعای عهد، مجله امان، شماره ۴۲، خرداد و تیر ماه ۱۳۹۲، تاریخ دسترسی ۹۷/۱۰/۱۳.
۱۰. جوادی آملی، عبدالله، امام مهدی موجود موعود، تحقیق و تنظیم: سید محمدحسن مخبر، ویرایش: سعید بندعلی، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ چهارم، بی تا.
۱۱. حائری پور، محمد مهدی، «شاخصه های جامعه منتظر ظهور»، مجموعه مقالات پنجمین همایش

بین‌المللی دکترین مهدویت، ج ۳، قم، مؤسسه آینده روشن، ۱۳۸۸ش.

۱۲. حکیمی، محمدرضا، مقدمه‌ای بر شناخت دعا، قم، انتشارات دلیل ما، ۱۳۸۲ش.

۱۳. حلی، حسن بن سلیمان، مختصر البصائر، تصحیح: مشتاق مظفر، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، چاپ اول،

۱۴۲۱ق.

۱۴. دلشاد تهرانی، مصطفی، سیری در تربیت اسلامی، چهارم، تهران، نشر و تحقیقات ذکر، ۱۳۸۰.

۱۵. راغب اصفهانی، محمد بن حسین، المفردات الفاظ القرآن، تحقیق: صفوان عدنان داوودی، قم، منشورات

ذوی القربی، چاپ پنجم، ۱۳۸۴ش.

۱۶. رشاد، اکبر، دانش نامه ی امام علی علیه السلام، جلد چهارم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه ی اسلامی

، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۲

۱۷. سلیمیان، خدامراد، درسنامه مهدویت (۱)؛ حضرت مهدی از ولادت تا امامت، قم، مرکز تخصصی

مهدویت _ تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، چاپ ششم، ۱۳۸۹ش.

۱۸. سید محمدحسین، طباطبایی، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه: ناصر مکارم شیرازی، ج ۱۶، قم، بنیاد

علمی و فکری علامه طباطبایی، چاپ دوم، ۱۳۶۴ش.

۱۹. شریعتمداری، علی، تعلیم و تربیت اسلامی، نهم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۳

۲۰. شریعتی، محسن، صادق نیا، مهرباب، محورهای امید در ادیان ابراهیمی، مجله انتظار موعود، شماره ۴۱،

تابستان ۱۳۹۲، سایت نورمگز.

۲۱. صدوق، محمد بن علی، کمال الدین و تمام النعمه، تصحیح: علی‌اکبر غفاری، تهران، انتشارات اسلامیه،

چاپ دوم، ۱۳۹۵ق.

۲۲. طالعی، عبدالحسین، ربیع الانام فی ادعیه خیر الانام، تهران، شرکت نشر میقات، چاپ اول، ۱۴۱۹ق.

۲۳. طاهری، حبیب‌الله، سیمای آفتاب، قم، انتشارات زائر (آستانه مقدسه)، چاپ چهارم، ۱۳۸۶ش.

۲۴. طباطبائی، سید محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه: ناصر مکارم شیرازی، قم، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبائی، چاپ دوم، ۱۳۶۴ش.
۲۵. طباطبائی، محمد رضا، صرف ساده، چهل و نهم، قم، دارالعلم، ۱۳۷۹
۲۶. طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج علی أهل اللجاج، تصحیح: محمدباقر خراسان، مشهد، نشر مرتضی، چاپ اول، ۱۴۰۳ق.
۲۷. طبری آملی، عمادالدین ابی جعفر محمد بن ابی القاسم، بشاره المصطفی لشیعۀ المرتضی، نجف، المكتبة الحیدریه، ۱۳۸۳ش.
۲۸. طریحی، فخرالدین، مجمع البحرین، بیروت، مؤسسۀ الوفاء، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق.
۲۹. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج ۸، دوم، قم، هجرت، بی تا
۳۰. فوادیان، محمدرضا، «بررسی ادله نفی قیام‌های پیش از ظهور»، مجموعه مقالات پنجمین همایش بین‌المللی دکترین مهدویت، قم، مؤسسه آینده روشن، ۱۳۹۰ش.
۳۱. فیروزآبادی، سید حسین، «راهبردهای دولت زمینه‌ساز در توسعه پایدار طوع و رغبت مهدوی»، مجموعه مقالات پنجمین همایش بین‌المللی دکترین مهدویت، قم، مؤسسه آینده روشن، ۱۳۸۸ش.
۳۲. فیض کاشانی، ملا محسن، المحجۀ البیضاء فی تهذیب الاحیاء، تصحیح و تعلیق: علی‌اکبر غفاری، قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۳۶۱ش.
۳۳. قپانچی، سید صدرالدین، هدف اصلاحی نهضت امام حسین و قیام امام مهدی، ترجمه: دکتر نورعلی احمد فالحی، تهران، مؤسسه فرهنگی مهر تابان، ۱۳۸۸ش.
۳۴. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ترجمه و شرح: محمدباقر کمره‌ای، تصحیح: علی‌اکبر غفاری و محمد آخوندی، تهران، سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، چاپ دوم، ج ۲، ۱، ۱۳۷۲ش
۳۵. کبیر مدنی، سید علی‌خان بن احمد، ریاض السالکین فی شرح صحیفه سید الساجدین، ج ۴، تصحیح:

محمدحسین امینی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۳ش.

۳۶. مجتهدی سیستانی، سیدمرتضی، المختار من الصحیفه المبارکة المهدیه، بی‌جا، دارالثقلین، چاپ اول، ۱۴۲۱ق.

۳۷. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ق.

۳۸. _____، زاد المعاد _ مفتاح الجنان، تصحیح: علاءالدین اعلمی، ج ۶۷، بیروت، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، چاپ اول، ۱۴۲۳ق.

۳۹. مشکینی اردبیلی، علی، «دعا از دیدگاه قرآن و روایات»، نیایش از نگاه اندیشمندان، تهران، مؤسسه فرهنگی دین‌پژوهی بشری، ۱۳۸۷ش.

۴۰. مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۴، سوم، بیروت، دارالکتب العلمیه، بی تا

۴۱. ملا محسن، فیض کاشانی، المحجۀ البيضاء فی تهذیب الاحیاء، تصحیح و تعلیق: علی اکبر غفاری، ج ۸، قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۳۶۱ش.

۴۲. ممدوحی کرمانشاهی، حسن، شهود و شناخت (ترجمه و شرح صحیفه سجاده)، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ج ۱، ۴، ۲، ۱۳۸۵ش.

۴۳. موسوی اصفهانی، سید محمدتقی، مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم، ترجمه: سید مهدی حائری قزوینی، تهران، دفتر تحقیقات و انتشارات بدر، چاپ دوم، ۱۳۷۲ش.

۴۴. مهدوی، سید مهدی موسوی، تربیت حماسی و تربیت، فصلنامه علمی پژوهشی مسرق موعود، سال هفتم، شماره ۲۶، تابستان ۹۲، تاریخ دسترسی ۹۷/۱۰/۵.

۴۵. هاشمی، سیداحمد، ستایش فر، مریم، بررسی اهمیت تعلیم و تربیت در اسلام، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی، دوره سوم، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۶، نورمگز، ۹۷/۱۰/۳.